

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Proslava narodnog blagdana a. Paul. U nedjelju svi u crkvi Narodnog Doma. Poticajem ovdajšnje podružnice Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru biti će u nedjelju dne 7. julija 1912 u vrtu Narodnog Doma veliki koncert uz sudjelovanje svih slavenskih društava u Puli u proslavu Narodnog blagdana a u korist hrvatskih škola u Puli.

Početak je od 5 sati po podne pa do ponoći; ulaznina 50 para; koncertirat će glazba c. i kr. ratne mornarice.

Kod svake prilike kadgod se radilo o našoj miloj materinskoj riječi, podavao je naš narod veliku važnost toj potrebi u Puli — našim školama — čime je dokazao svoju budnu svijest i žarku ljubav do napredka i prosvjete u svom materinom jeziku. Nema dvojbe, da će to pokazati i u nedjelju svojim velikim brojem kod proslave Narodnog blagdana u slavu naših prvih prosvjetitelja Sv. Cirila i Metoda, koji su pred više od tisuću godina naučali naš narod u njegovom materinskom jeziku, pisali slavenske knjige i širili svetu nauku napredka i prosvjete u narodnom jeziku. Od njihova doba amo neprestano sapinju nas okovi protivnika, koji nam krute i svakojako priče naš razvitak u svojem narodnom jeziku, ali je naš narod sve do danas uza sve protivstine vlastodržaca junacki izdržao borbu za narodni obstanak i materinsku rječ.

Ako ta borba još nije prestala, to nam mora biti još većim poticalom u borbi do konačne pobjede naših narodnih ideala, a koji će nam se ostvariti jedino kad budemo zadonjeni čistom i pravom narodnom prosvjetom, koju ćemo postići samo briznim njegovanjem materinske riječi. Da pak duboko osjećamo tu težnju, ne smijemo propustiti ni proslave Narodnog blagdana u nedjelju dne 7. t. mj., da dostojno proslavimo spomen na prosvjetitelje svih Slavena, naše apostole sv. Cirila i Metoda.

Izbor zemaljskog zastupnika u Puli. Po privatnim vijestima mi smo javili u zadnjem broju, da bi se novi izbor zemaljskog zastupnika za treći izborni kotar grada Pule imao obaviti dne 28. t. mj. Sada pak čitamo u nekim novinama, da će taj izbor biti 1. oktobra t. g. Tu viest bilježimo kao kronicari, dok službeno o tome do sada nije još ništa određeno.

Vrlo simptomatično. Ovih dana premješten je službeno u Volosko kancelista na sudu u Vodnjaju g. Egidij Dongelli, koji tamo dugo godina bezprikorno služi a ujedno je i domaćin. Taj preneštaj je vrlo simptomatičan. G. Dongelli je iz Voanjana, ali ima u očima talijanske istarske kamorre (činovničke i građanske) tu neoprostivu pogriješku što liepo govori i piše hrvatski i nije neprijatelj našega jezika, Japace se rado njime služi, a uz to vrlo ljubi naš zapušteni narod, koga je u Vodnjaju bratski svakom zgodom susretao i upućivao. Sve to je bilo zazorno službenoj i neslužbenoj kamorri, te mora zada seliti iz rodnog mjesta. S njime odlazi iz Vodnjana jedini činovnik na sudu, koji je poznavao hrvatski jezik.

G. Dongelli neka pregori i tu žrtvu kao što je znao pregoriti i druge, te nek bude uvjeren, da će u novoj postojbini naći dovoljno utjehe za taj kamorin udarac, tim više, što će u Voloskoj naći iskrenijih drugova i prijatelja, koji će ga brzo objljubiti, što njegova čestitost i zaslužuje, a na što upozorujemo tamošnje rodoljube.

Još jedan u zatvoru. Prošloga tjedna bio je zatvoren u savezu za kradjama u prevarama na obćini puljskoj Lodovico Sellera, inkasator stanarinskog novčića, plina i vode.

Novi upravitelj poljette. Sa prvim t. mj. nastupio je kao šef ovdajšnje poli-

cije novoimenovani za to mjesto g. dr. Mlekus, na mjesto g. Ostia, koji je premješten u Trst.

Ližnjanski delegat i njegov pečat. Mi smo nedavno na ovom mjestu upozorili vladinog povjerenika za obćinu Pula presvj. g. baruna Gorizuttia na ližnjanskog delegata Blaža Garbina i rekli kako nije častno po g. baruna, da imade za svog konfidenta jednog Blaža Garbina, koji je mogao biti konfident samo jedne kamorre. Ta naša opomena ostala je bezuspješna, jer Blaž Garbin još vrši službu delegata u Ližnjaju i ponosno se podpisuje uz pečat, na kojem je *svjesda sa pet trakova* a oko nje napis „Delegazione Comunale di Lisignano“.

Gosp. barun Grizzutti-u na sve to opazamo ovo: uz ovakovu zvijezdu držali bismo ispod narodne časti da bi se postavo hrvatski napis, pak da se uz takav još podpisuje jedan Blaž Garbin; a drugo vrlo nepovoljno mijenja o Vama nastupuje naš narod ovdje, dok imate za konfidenta jednoga Blaža Garbina.

Voloski kotar:

Narodna Zajednica za Istru u Voloskom Opatiji uredila je po malo svoje poslovanje te se može svatko na nju obratiti za bilo kakove informacije. Društvo se pisarna nalazi za sada u „Vili Dalibor“, a upravitelj kancelarije se nalazi u uredu svaki dan od 4 i pol do 6 i pol sati.

Poslovni odbor centralnog odbora imade redovito svoju sjednicu svakog četvrtka od 5 do 6 sati popodne, jedino prvog četvrtka u mjesecu od 4 do 5 sati.

Cijeli se centralni odbor (koji sastoji od 30 članova) sastaja redovito na sjednicu svakog prvog četvrtka u mjesecu od 4 do 5 sati popodne i to za sada u velikoj dvorani Narod. Doma u Voloskom.

„Pučka knjižnica“ u Voloskom, koja se nalazi u prostorijama društva „Bramstvo“ (Nar. Dom I. pod), imade sada 98 članova i to 45 muških i 53 ženskih. Broj članova narasao je u prošlom mjesecu (juniju) za 9 njih i to 4 muških i 5 ženskih.

Od ovih 98 članova izposudilo je u mjesecu juniju njih 60 (i to 21 muški i 39 ženskih) svega 104 knjige (42 više nego u mjesecu maju) Čitaoci bijahu većinom mladići i djevojke od 16 do 30 godina i to iz Voloskoga, Opatije, Matulja, Frantića i Mihotića.

Knjižnica je otvorena svake nedjelje od 9 i pol do 11 sati. Za svaku se knjigu plaća 4 sllira. Knjigu može izposuditi svatko, tko se upiše i plati za to 10 sll.

Kot. bolesnička blagajna u Voloskom obdržavala je u nedjelju dne 23. junija od 10 do 12. sati ovogodišnju glavnu skupštinu, na koju je pristupio veliki broj delegata. Skupštinom je ravno do sadašnji predsjednik g. dr. M. Trinajstić, koji je u ime upravnog odbora podao obćirni izvještaj o poslovanju kroz ovu zadnju društvenu godinu, posegnuo za računima prijašnjih godina i na temelju statistike dokazao, da ova godina ne zasteje za prvašnjim ni u čemu. Osvrnuo se na prigovore i podvao osobito za protivničke strane te je nastojao pobiti te prigovore. U ime revizionalnog odbora izvjestio je g. dr. Janežić te izjavio, da je taj odbor pregledao sve račune i našao ih u potpunom redu te predlaže, da ih skupština odobri i dade odboru absolutorij.

Razvila se zatim prilično živa debata o djelovanju blagajne, o izvještaju odbora te osobito o prigovorima sa raznih strana. Pozivalo se na odgovornost upravni odbor, a i revizionali, osobito prisutnoga člana toga odbora socijalistu g. Jakeva, koji je kusao sebe i svoga druga Skolbu oprati, a napasti upravni odbor peradi nemara u utjerivanju prinosa.

Skupština je glasovala absolutorij prijašnjoj upravi a zatim se je izabralo novu revizionali i napokon obranički sud.

Jednoglasno bili su izabrani u te odbore članovi, koji su bili kandidirani dogovorno od svih delegata iz čitavog kotara.

Iza toga prešlo se je na eventualija ili na možebitne predloge i pripomke.

Kod toga se je prijavilo za riječ više govornika, koji su više toga predložili i preporučili novomu odboru. Najvažniji je svakako zaključak, da se svaka tri mjeseca drži po jedna izvauredna skupština i tako svaku važniju stvar zajedno sa delegatima riješi. Tako će imati delegati prilike, da iznesu na skupštini želje i pri-tužbe svojih izbornika a i odbor će imati manje odgovornosti za svoje čine, ako ih bude sporazumio s delegatima provodio. Opazilo se, da imadu društvena pravila više manjkavosti, koje će trebati popravka. Uopće će se morati koješta promijeniti i poboljšati sa poslovanju ove bolesničke blagajne.

Koliko naknadno doznajemo, konstitu-irao se je upravni odbor ove kotarske blagajne ovako: predsjednik g. Nikodem Gržetić, namještenik kod dioničkog društva „Quarnero“ u Voloskom, podpredsjednik g. Milan Kundić, trgovac i posjednik, odbornici su ovi: Petar Mandić, trgovac, Ivan Ivančić, profesor, Baša Ernest, odv. činovnik, Srđec Šime, radnik, Vuković Josip, stol. pomoćnik, Štenta Anton, nadglednik radnika i Zdrahal Norbert, činovnik kod kurkomisije.

Narodni blagdan u sv. Mateju. Pisu nam odanle: Najmlađe društvo u Kastavšćini je naše društvo „Pučka Čitaonica Halubljan“. Od početka svoga ona daje svake godine par zabava. Ove se godine priredilo dvie u svakom pogledu liepe i uspjele. Naumila je sada dati dne 7. srpnja ples u korist Družbe sv. Cirila i Metoda i ujedno proslaviti dolično narodni blagdan.

Ne će uzmanjati tamburanje, ni pjevanje. Sakupljati će se na razne načine milodare za Družbu. U predvečerje paliti će se kriesove, a u jutro velikog blagdana biti će svečana sv. misa, a čitavo mjesto bit će okićeno narodnim zastavama.

U kom. maloj realnoj gimnaziji u Voloskom Opatiji, u kojoj se početkom školske godine 1912/13. otvara IV. razred održat će se prijamni ispiti za I. razred čina 8. i 9. jula i 16. i 17. septembra o. g. od 8 do 12 sati prije podne. Isti će se dan obaviti i upisivanje.

Dana 7. 8. i 9. jula od 9 do 12 sati biti će izložene u zavodskoj radionici učeničke radnje na ogled roditeljima i prijateljima učenika ovoga zavoda.

Pazinski kotar:

Iz Žrnjaja. Ovdje se ima popuniti mjesto pošte meštara, pošto je sadašnji pošta meštara premješten nekamo u Furlaniju. Nije nam poznato, koliko je molitelja za to mjesto i koje osobe se natječu. Dočukalo se ipak, da se nalazi među natjecateljima i neki M., kojega preporučuju osobito tople pazinski Talijani, što ga ne može ni malo u našim očima preporučiti.

Talijanima je slobodno u talijanskim mjestima namještat i svoje zemljake i istomišljenike, ali im ne smije biti slobodno preporučivati ili namještat svoje ljude i svoje namještenike u čisto hrvatskim mjestima, kao što je Zrnjaj i ova obćina, u kojoj imade talijanskih obitelji toliko, da ih možda na prate jedne ruke prebrojiti.

To je stanje stvari dobro poznato i g. ravnateljju pošte i brzojava u Tratu, po-riektom Pazincu, te ne vjerujemo, da bi on hlio hrvatskomu narodu narinuti za pošte meštara Talijana — pa znao taj za silu lomiti koliko toliko hrvatski.

Takav pošte meštara ne bi mogao valjano vršiti svojih dužnosti, nit bi mogao biti zadovoljan on niti stranke, koje imadu danomice posta s poštom, a u takovom slučaju nebi stalno imalo odavle mira ni ravnateljstvo pošta i brzojava.

Porečki kotar:

Iz Livada. U nedjelju dne 23. pr. mj. držao se na Livadama politički sastanak. Svrha mu je bila veoma važna, pa neće biti s gorega, da vam o tom par riječi sa- obćimo. Radilo se o regulaciji Mirne te o dijeljenju oskuditnih podpora:

Sastanak je priprvio g. Nežić, učitelj. Pohrilo je sve što je našega i što je interesiranoga kod regulacije. Bilo je oko 800 ljudi, ponajviše iz obćine oprtaljske, a bilo ih je i iz Kastelira, Kaldira, Sovinjšćine, a dapače i nekoji iz buzetske i bujske obćine. Predsjednikom bude izabran vič. g. Šime Červar. O samom zakonu o regulaciji Mirne kao i o poduzetim koracima kod kot. poglavarstva u Poreču, kod c. kr. namještnictva i zem. odbora govorio je g. Ivo Sancin. Zakon je stvorio dogovorno sa vladom stari istarski sabor. Ukupni trošak za uređenje mirne proračunan je na oko 3 milijuna kruna. 50 po sto od toga daje vlada, 20 po sto provincija, a 30 po sto oko 900.000 K imadu da plate poreznici i to u 9 obroka, počam od g. 1909.

Po tome je ogroman dio udaren na poreznike. Uzmemo li u obzir sveopću siromaštvu i zaduženost našega naroda, pa zle godine, to je gornji iznos za njega ne samo prevelik nego i ubitačan.

Najljepše je pak to, da je zakon stvorun pred 4 godine, a mnogi nasa misu o tome ama ništa znali, pa nisu pravili nikakova rekuzra. Talijanska su gospoda dukako to željela, pa su nekako skrivali sam zakon, e bi osujetili rekuzre interesanata. Dokazom je to, da obćina nisu ništa javljale obćinarima, a prva je pri tom obćinu oprtaljska. Čudimo se, da se bar načelnik dr. Pesante nije ništa za to brinuo. Taj načelnik je i narodni zastupnik, pa bi morao gledati za dobrobit svojeg pučanstva. Ali da! To nije običaj kod Talijana. Oni spasavaju narod te štite interese pučanstva izkrivljivanjem izbornih listina i kupovanjem.

Najednom dobe ljudi platežne naloge.

Gg. Červar i Nežić bili su kod zemaljskog odbora i na kapetanatu u toj stvari, a sa gosp. Sancinom i na namještnictvu, te su tu stavili razne predloge s obzirom na regulaciju, da se postotak od 30 po sto što ga imadu platiti poreznici snizi, a vlada i provincija neka povise svoj postotak, neka se produlji rok plaćanja od 9 na 20 godina, a prvi obrok neka pade na godinu, kad započne radnja u pojedini obćinama, a ne na god. 1909. Neka se sve čestice pregledaju, pa neka budu više taksirane one, koje će od regulacije imati veću korist. U tom je smislu bila predložena i jednoglasno primljena resolu- cija, koja se ima poslati na c. kr. namještnictvu, na c. kr. poglavarstvo u Poreču, na sve zastupnike i na zem. odbor.

Nakon toga povelja se je rječ o razdije- ljenju oskuditnih podpora, te se je o tome stvorila rezolucija, kojom se zahtjeva, da se u odbor za razdijeljenje osku- dične podpore postavljuju naši pouzdanici, da bude moguća kontrola te pravedna razdioba i da se preduzetne zloporabama.

Nakon toga progovorio je još g. Sancin o gospodarstvu i rastućem ljudima, kako imadu sada da rade kod loza.

Napokon je g. Červar progovorio o narodnom blagdanu, čime je svršila ta liepa i zanimiva skupština.

Vabličko društvo za štednju i zaj- more obdržavat će 14. o. mj. svoju glavnu skupštinu u Vabrigi.

Interpelacija

zastupnika prof. Matka Mandića i drugova na Njegovu
Preuzvišenost gosp. ministra trgovine.

Kod parobrodarskog društva austrijski Loyd bila je austrijska vlada u zadnjim decenijama opetovano prisiljena, da promjeni odnosna ravnateljstva radi teških zloporaba.

Mjenjale su se osobe, ali sistem ostao je stari, ako ne gori.

Sadašnje na čelu austr. Loyda nalazeće se skroz židovsko ravnateljstvo ne poštuje ni društvenog statuta niti obveza preuzetih prema vladi u odnosnoj pogodbi, premda ga vlada bogato nagradjuje i protežira.

Sadašnji ravnatelj tog parobrodarskog društva bio je, premda je inostranac i k tome još mađjarski židov, nametnut društvu od banke „Union“, koja posjeduje najviše društvenih akcija. Austrijska vlada, koja nije imala niti pojma, kakvu pogibelju djelatnost će razviti taj čovjek kao generalni ravnatelj, pristala je dobroćudno i potvrdila njegovo imenovanje.

Taj generalni ravnatelj bješe imenovan sa plaćom, kakvu ni jedan austrijski ministar niti poklisar nije uživao. Dapače — nećuvano u analima najvećih svjetskih poduzeća — bila mu je zagotovljena tantiema od 1. i pol po sto od cijelog bruttodohodka rečenog parobrodarskog društva.

Ako dakle iznosi n. pr. godišnji bruttodohodak 18 milijuna i ako se n. pr. — što nije izključeno — jednom godišnju bilancu zaključni sa deficitom od 2 milijuna, tada taj generalni ravnatelj dobiva i u toj godini tantiemu od 270.000 K.

Kod svih većih poduzeća na kraju i na moru, koja rabe parnu silu, igra u godišnjoj bilanci najveću ulogu nabava ugljena.

Pošto se pako, kao što je obćenito poznato, nabavlja ugljen u Engleskoj i pošto — kako je također obćenito poznato — Englezi, koji što se tiče trgovačke prakse vriede kao majstori cijelom svijetu, kod prodaje većih kvantiteta ugljena davaju providbu od 4 po sto i pošto uporaba ugljena kod austr. Loyda iznosi na godinu preko 400.000 tonelata sa popriečnom cijenom od 25 K po tonelatu, predstavlja vrijednost kod Loyda svake godine konsumiranog ugljena svotu od 10 milijuna kruna. 4 po sto providbe iznosi 400.000 K, ali uzprkos pomnome pregledu bilance, nije ta providba u nijednoj rubrici zabilježena.

Sadašnji generalni ravnatelj prisilio je društvo, da uzme ravnatelja arsenalna sa godišnjom plaćom od 40.000 kruna i tantiemom k tome, premda je dotična osoba Amerikanac i prema

tome inostranac. I ova činjenica stoji u drastičnom protuslovju sa odnosnim sa vladom sklopljenim ugovorom i čini ulisak, da se za popunjavanje tog toli važnog, mjesta nije moglo naći sposobne osobe među mnogobrojnim inžinirima e. i kr. ratne mornarice, stabilimento tecnico u Trstu i samoga Loydovog arsenalna.

Za glavnog inspektora strojevodja imenovao je sadašnji generalni ravnatelj jednog bivšeg trećeg strojevodju, mladu i neiskusnu i za tu službu sasvim nesposobnu osobu, koja si je odmah iza nastupa svoje službe nakopala obćenito ogorčenje i mržnju sa strane svih Loydovih strojevodja tako, da su nekoji njegovih kolega voljeli prije dobe ići u zasluženu penziju, nego da se izlože pogibelji, da počine kakav delikt ili da u samoubojstvu traže umirenje, kako je to učinio onaj siromašni drugi strojevodja imenom Stafuzza, koji se je prošli mjesec utopio u istarskim vodama prije nego li je prispio u Trst, gdje ostavlja siromašnu udovicu sa dvoje djece.

Upitana od raznih novinara, zasto si je njezin suprug uzeo življenje, odgovorila je udova Stafuzza, da se je njezin suprug utopio, jer nije mogao više podnašati ona neprestana i nećuvana proganjanja od strane inspektora strojevodja.

U svrhu, da uzmogne rečenom inspektoru dati mjesto, ponizio je generalni ravnatelj jednog bivšeg inžinira e. i kr. ratne mornarice, koji je vrlo stavan rodoljub i radi svoje izobrazbe i uzornog postupanja kod svih bio obljubljen, te ga preko noći učinio podređenim svojeg Benjamina.

Govori se, da je novoimenovani inspektor bio uzet u službu Loyda obzirom na nekoje dvojbene poslovne odnose u kojima je stajao sa generalnim ravnateljem, kad je ovaj bio komercijelni ravnatelj kod društva „Adria“ na Rijeci

Sadašnji generalni ravnatelj poslao je množinu poštenih i sposobnih činovnika u penziju time, što ih je proglasio bolestnima, te ih podučio, da si dadu izdati krive lječničke svjedočbe.

Ova omražena i nećuvana njera imala je za posljedica, da se je penzijski fond približao rubu propasti, našto je momčad, kad je uvidjela, da je u pogibelji njezin sa tolikim trudom kroz godine sabrani plod, počela groziti sa generalnim štrajkom.

Pošto se ovo tesko pitanje raz-

Interpellanza

del deputato prof. Matko Mandić e consorti a Sua
Eccellenza il ministro del commercio.

La società di navigazione del Lloyd Austriaco si vide negli ultimi decenni ripetutamente costretta di cambiare causa gravi abusi le relative direzioni.

Si cambiarono le persone, ma il sistema rimase il vecchio, se non peggiore.

L'attuale Direzione ebrea, che si trova a capo del Lloyd austriaco, non rispetta né gli statuti della società né gli obblighi contrattuali assunti verso il Governo, dal quale viene così lautamente compensata e favorita.

L'attuale direttore generale di questa società di navigazione, sebbene è estero e per aggiunta anche ebreo, venne imposto alla Società dalla banca Union quale maggiore detentrici delle azioni. Il Governo non immagina quali nefaste gesta quest'uomo quale direttore generale potrà escludere anni benevolmente e confermò la di lui nomina.

Questo direttore fu assunto con una paga, che nessun ministro o ambasciatore austriaco mai ha goduto. Altre cose — caso unico negli annali delle maggiori imprese mondiali — gli venne assicurato l'1.1% di tantissime sull'intero brutto incasso della società di navigazione.

Per cui se p. e. il brutto incasso annuale ammontasse a 18 milioni di Corone e se p. e. ciò che non è escluso — un'annata la società chiudesse il suo bilancio con un deficit di 2 milioni di Corone, questo direttore generale percepirebbe nonostante anche in un tale anno la tantissime di Cor. 270.000.

Presso tutte le imprese per terra e per mare, che vengono condotte con forza motrice a vapore, è di grandissima importanza pel bilancio l'acquisto dei carboni.

Siccome poi è generalmente notorio, che il carbone viene acquistato in Inghilterra e siccome è pure generalmente notorio, che gli Inglesi, i quali per quanto riguarda l'esperienza di negozianti valgono quali maestri di tutto il mondo, accordano nelle vendite di maggiori quantità di carbone un provvigione del 4%, e siccome il consumo del carbone presso il Lloyd austriaco ammonta a oltre 400.000 tonnellate all'anno con un valore medio di Cor. 25 per ogni tonnellata — il carbone consumato dal Lloyd rappresenta ogni anno un valore di 10 milioni. La provvigione del 4%, su tale importo ammonta a Cor. 400.000, importo questo, che nonostante una accurata ispezione del bilancio non

si trova registrata in nessuna rubrica dello stesso.

L'attuale direttore generale impose alla società di assumere un direttore dell'arsenale con un emolumento annuo di Cor. 40.000 e con una tantissime sebbene il relativo signore sia un americano e quindi un estero. Anche questo fatto sta in drastica opposizione col relativo contratto stipulato col Governo e fa l'impressione, che per la copertura di un posto sì importante non si poteva trovare persona addatta fra i numerosi ingegneri dell'i. r. marina di guerra, dello Stabilimento Tecnico in Trieste e dello stesso arsenale del Lloyd.

Il presente direttore generale assunse in qualità di capo ispettore dei macchinisti un ex terzo macchinista del Lloyd stesso, una giovane ed inesperta persona, la quale si è subito attirata un generale disprezzo ed odio da parte dell'intero corpo dei macchinisti. Tant'è vero, che molti suoi colleghi preferirono andare anzitempo in ben meritata pensione onde non esporsi al pericolo di commettere qualche delitto oppure di cercare la consolazione nel suicidio, come lo ha fatto il povero secondo macchinista Stafuzza il quale l'altro mese pose fine alla sua vita anegondosi nelle acque istriane prima di arrivare a Trieste, ove lascia una povera vedova con due creature.

Interpellata da diversi giornalisti perchè il di lei marito si è tolta la vita, la vedova Stafuzza rispose, che il di lei marito si è suicidato perchè non poteva più oltre sopportare le continue ed inaudite persecuzioni da parte del sopraddetto capo ispettore.

Per dar posto a quel capo ispettore, il direttore generale volle uniliare un ex-ingegnere dell'i. r. marina di guerra, un distintissimo patriota e da tutti ben voluto per la sua coltura elevata e modi esemplari, facendolo di punto in bianco subalterno del suo favorito.

Si vocifera che il nuovo capo ispettore venne assunto al Lloyd mercè una incerta relazione d'interessi che lo legava al direttore generale, quando questi era direttore commerciale dell'Adria in Fiume.

Il presente direttore generale mandò un considerevole numero di questi e bravi impiegati in pensione istruendoli di farsi rilasciare falsi attestati medici.

Questa odiosa ed inaudita misura ebbe per effetto, che il fondo pensi-

pravljalo baš za vrijeme aneksije Bosne i Hercegovine, koja je imala za posljedicu mobiliziranje naše vojske na granicama Srbije, došla je vlada, čim je upoznala dalekosežnost i posljedice ovog događaja, penzijskom fondu u pomoć time, što mu je osigurala godišnju subvenciju od pol milijuna, te time spasila društvo od gotove propasti.

Radi pogibelnosti propasti penzijskog fonda, očekivalo se je, da će se generalnog ravnatelja predati državnom odvjetništvu isto tako, kako bi se izručilo državnom odvjetništvu svakog građanina, koji bi pred navještanjem rata kod kuće izazvao obćeniti štrajk, ili da će se tog autokrata odstraniti od Lloyda.

To prisilno penzioniranje tolikih činovnika uzsljedilo je s namjerom, da se na njihovo mjesto metne nove činovnike u dvostrukom broju, nove ljude, koji nemaju pojma o pomorskoj trgovini, likvidirane ljude i oficire, ex - parvenu itd. sa plaćama od 4000 K unapried.

S druge strane bio je odbit jedan mlad čovjek, koji je poznao četiri jezika, te molio za mjesto vježbenika; čovjek, kojeg su preporučili bivši ministar trgovine, njegova ekcellenca bečki kardinal, predsjednik Lloyda i razni državni zastupnici reč bi samo radi toga, što nije imao preporuke sa strane bogatih židovskih kapitalista.

Nama je dapače u tomu pogledu poznato, da je generalni ravnatelj izjavio naprama jednoj vrlo uglednoj osobi austrijskog Lloyda na odnosno pitanje sasna hladno, da zanj nemaju nikakve važnosti sve gornje preporuke. U drugu ruku pak znademo, da je g. generalni ravnatelj preporučio osobe, koje nemaju osobito častne prošlosti, osobe, koje su sakriville težkih zloporaba i nečastnih čina.

Pod sadašnjim generalnim ravnateljem počinio je jedan glavni agent veliku prevaru, a ipak je bio pridržan u službi, premda nije nikada društvu nadoknadio štete.

Jedan drugi glavni agent bio je dođuše suspendiran od službe radi kriomčarenja, nu kasnije opet uzpostavljen u službu obzirom na nekoje

nečiste usluge, što ih je bio njegov brat svojedobno učinio Lloydu.

Jedan odjelni predstojnik počinio je pronevjerjenje a odpusten je bio sa potpunom penzijom na preporuku neke vrlo ugledne osobe.

Neki capo-hangar, koji je bio također kodjer počinio raznih pronevjerjenja, držan je, pošto nije imao više nego 9 godina službe, kroz cijelu godinu na dopustu radi bolesti i odpustilo ga se je sa penzijom, koja odgovara 10 godišnjoj službi.

Pred 3 godine ustanovilo se je kod Lloydove agencije u Carigradu, koju vodi neki barun, razne neurednosti. Mjesto, da se tog baruna izručilo sudu ili barem odpustilo, dalo se mu je odpraviti od 100.000 K.

Prošle godine bijaše zamoljeno po nalogu generalnog ravnatelja redarstveno ravnateljstvo u Trstu, da preko noći provede u privatnim stanovima Lloydovih poslužnika kućnu premetačinu.

Uspjeh tih premetačina vele da je bio posvema negativan a ipak nije momčad, koju se je na ovakav način vrijedjalo, dobila nikakve zadovoljštine za nanešene joj uvrede.

Da se rieši solidarnih i energičnih napadaja sa strane dioničara, predlagao je taj uzor-ravnatelj na generalnoj. dne 1. junija t. g. obdržavanj skupštini dividendu od 6 i pol po sto, koja pak stoji u protustovju sa bilancom, u kojoj je cijeli Lloydov park bio procijenjen sa 30 po sto više, nego li iznosi njegova prava vrijednost.

Obzirom na gore navedene činjenice, koje se dadu dokazati, uslobodjuju se podpisani postaviti na Njegovu Preuzvišenost gosp. ministra trgovine slijedeći upit:

1. Jesu li Njegovoj Preuzvišenosti poznate gori navedene zloporabe i neurednosti kod parobrodarskog društva Austrijski Lloyd?

2. Što namjerava poduzeti Njegova Preuzvišenost, da se učini konačnim zloporabama?

Beč, dne 27. junija 1912.

(Sliede podpisi.)

oni stava per fallire, su di che il corpo di marina vedendosi minacciato il frutto di tanti anni risparmiati, minacciò lo sciopero generale.

Siccome questa grave vertenza si dibatteva all'epoca dell'annessione della Bosnia ed Erzegovina, la quale ebbe per conseguenza la mobilitazione del nostro esercito ai confini della Serbia, il nostro Governo misurando la portata e le conseguenze di questo avvenimento, venne incontro al fondo pensioni con ciò, che gli assicurò un'annuale sussidio di mezzo milione onde in tale guisa scongiurare lo sfacelo della società.

Per il minacciato fallimento del fondo pensioni si attendeva, che il direttore generale venisse deferito alla procura di stato come ogni cittadino, il quale alla vigilia di una dichiarazione di guerra provoca nell'interno uno sciopero generale, verrebbe deferito alla procura di stato, rispettivamente che tale autocrata venisse almeno allontanato del Lloyd.

Il forzato pensionamento di tanti funzionari aveva lo scopo di assumere nuovi impiegati in doppia quantità, nuova gente, che è del tutto digiuna di commercio marittimo, gente liquidata, ufficiali, ex-parvenu ecc. con emolumenti die Cor. 4000 impoi.

All'incontro un giovine signore, che conosceva quattro lingue ed aspirava ad un posto di praticante, un signore che veniva raccomandato dall'ex ministro del commercio, da sua Eccellenza il Cardinale di Vienna, dal presidente del Lloyd e da diversi deputati alla dieta dell'impero, venne respinto probabilmente pel motivo, perchè non venne raccomandato da ricchi capitalisti ebrei. A noi perfino consta, che il direttore generale rispose ad una distintissima personalità del Lloyd ad analoga domanda, che se ne infischia di tutte le suddette raccomandazioni.

Ci consta pure, che il sig. direttore generale raccomandava persone, che non avevano un'onesto passato e che si erano resi rei di gravi abusi e di azioni disoneste.

Sotto l'attuale direttore generale un agente principale ebbe a commettere una grossa truffa, ma tuttavia fu mantenuto in servizio, nè ha mai risarcito la società.

Un altro agente principale venne bensì sospeso per contrabbando, ma fu poi ripreso per riguardo a certi odiosi servizi resi a sua volta da un suo fratello al Lloyd.

Un capo dipartimento commise un'infedeltà, ma tuttavia lo si passò fra i pensionati con piena pensione in seguito alla protezione di una personalità molto influente.

Un capo hangar commise pure diverse infedeltà e siccome non aveva che nove anni di servizio, lo si tenne ammalato per un anno e venne licenziato con una pensione corrispondente a dieci anni di servizio.

Circa tre anni fa vennero constatate presso l'agenzia del Lloyd a Constantinopoli, a capo della quale si trovava un barone, delle gravi irregolarità. Ma anzichè di deferire quel barone ai Tribunali oppure almeno di licenziarlo, gli venne assegnata una tacitazione di C. 100.000.

L'altro anno venne per ordine del suddetto sig. direttore generale ricercata la direzione di polizia in Trieste di effettuare durante la notte nelle abitazioni private dei camerieri del Lloyd austriaco delle perquisizioni.

Si dice, che il risultato di queste perquisizioni sia stato del tutto negativo, ma tuttavia il corpo di marina in tale maniera vilipeso non ebbe alcuna soddisfazione per le offese patite.

Onde scongiurare un solidale ed energico attacco da parte degli azionisti questo modello di direttore propose all'adunanza generale tenutasi addì 1. giugno a. e. un dividendo di 6½%, dividendo, che sta in contraddizione col bilancio, perchè l'intero parco naltarie del Lloyd venne stimato nel bilancio con 30% in più del suo valore reale.

Con riguardo a tutti questi fatti dimostrabili i sottoscritti si permettono di interpellare Sua Eccellenza il sign. ministro di commercio:

1. Sono a cognizione di Vostra Eccellenza i suesposti abusi ed irregolarità presso la società di navigazione del Lloyd austriaco?

2. Cosa intende Sua Eccellenza ad intraprendere onde porre fine a tali abusi?

Vienna li 27. giugno 1912.

(Seguono le firme.)

me
ma
erti
un
ise
ssó
one
na

Posto je radi više razloga neobhodno potrebno, da bude prisutno što više članova, to ih odbor ovim putem najljepše moli, da se svi odazovu pozivu. Uz ostalo govorit će se i o ustanovljenju podružnice Druže u Vabrigi. Skupštini će predsjedat g. dr. Prudan iz Poreča. Početak točno u 2 sata p. p. Članovi! Pokazite, da Vam je doista stalo do toga, da naše društvo na preduje, što će biti nama svima na korist i čast;

Razne primorske vesti.

† **Dr. Albin Bráf.** Ceski narod izgubio je velikog sina, mi Hrvati dobrog prijatelja. Ponedjeljak 1. srpnja umro je u Rastoku pri Pragu profesor Albin Bráf, austrijski ministar poljodjelstva. Bolovao je dugo i to je bila naša nesreća, jer da je bio krepak i zdrav, bio bi se bavio više ministarskim poslovima i naš bi narod u Dalmaciji i Istri bio oćutio velike pogodnosti od Bráfovog ministarstva.

Pokojnik bio je rođen godine 1851. u Trebiću u Moravskoj. Svršivši pravne nauke, bio je profesor narodnoga gospodarstva na visokoj školi u Pragu, prije na njemačkoj, a poslje na českoj.

Ministar je bio dva puta. Godine 1909. od 10. febrara do 29. oktobra. Toga dana dao je ostavku, jer je ministarsko vjeće odlučilo, da preporučí Cesaru na potvrdu školske zakone za dolnju Austriju, po kojim se je narodu Českomu u toj zemlji uzimala pravica, da može imati svojih škola. Novembra 1911. bio je opeta imenovan ministrom poljodjelstva.

Hvalili su ga kao vrlo učenoga i blagog čovjeka. Pokojni je Bráf bio jedan od vodja „staroćeske“ stranke, koju su mladji politisnuli iz zemaljskoga i državnog sabora, ali napokon i sami prihvatili načela one stranke ozbiljnih, učenih i radnih ljudi.

Pokojnik je imao za ženu gospoju Lišu, kćer Ladislava Riegera, svojedobnog vodje českok naroda, a ta gospoja je u nuka Franu Palackomu velikom uskrisitelju i političaru Českomu.

Skoro istu uru prošli ponedjeljak kad su otkrili spomenik Palackomu u zlatnom Pragu, njegova je unuka u nedalekom Rastoku sklapala na vječni san oći svomu vjernom suprugu i sljedbeniku njezinog djeda i oca. Tako je na svijetu!

Pokojnik ministar zalazio je ovih zadnjih godina u naše Opatijsko Primorje i rado setao iz Lovrana dalje put Mošćeničke Drage. Našim je zastupnicima nekom prigodom rekao: Ja Vam vjerujem, kad pripovjedate, kako je Vašem u puku teško u onim stranama, gdje žive samo od poljodjelstva, jer sam na svoje oći vidio, kakav je trud i muka u onim prezidam i plitkoj zemlji.

Ovo malo rieći neka je na uspomenu velikog Stavena i prijatelja nas Hrvata od Primorja, a ujedno utjeha gospodji udovi Bráfovoj, neka znade, da se mi pokojnika zalhalno spominjemo!

Velike svečanosti u Pragu. Od subote kroz tri dana obdržavao se u Pragu, zlatnoj priestolnici naše braće Čeha veliki sokolski slet, uz još druge velike svečanosti. U te dane skupila se u zlatnom Pragu predstavništva iz svih slavenskih zemalja iz Austrije i izvan Austrije, a pored toga još predstavnici iz Pariza, Londona i Bruselja. Sokolaša i sokolašica je bilo prisutno preko 36.000, a vježbalo ih je u jedanput skupno ravno 10.000, dok još 3000 Sokolaša s tima nije moglo vježbati radi pomanjkanja prostora. Tim sokolskim svečanostima prisustvovali su i ministri Husarek i Tenka.

Imenovanja sudaca. Ministar pravosudja imenovao je c. kot. sudcem i upraviteljem kot. suda u Motovunu g. Ivana Nežića sudca u Krku: G. Dr. Hermanna

Ferjančića sudca u Podgrađu kot. sudcem i upraviteljem suda u Ajdovšćini.

Kot. sudcem imenovan je sudac Dr. Karlo Krušeneg u Kopru za Trst; Her. menegild Petris u Vodnjanu za Rovinj, Dr. Josip Leonetti za Motovun, Dr. Karlo Milić za Pazin, Dr. August Trevisan za Kopar i Leonhard Vinci za Goricu.

Sudecima bijahu imenovani ovi prislušnici: Dr. Ivan Scomeršich u Puli, Dr. Konradin Michelini u Čerivinjau, Dr. Guido Vida u Trziću, Dinko Pajalić u Krku, Josip Rojce u Sežani, Eugen Marko vić u Vodnjanu, Dr. Josip Cosulich u Motovunu, Kostantin Marušić u Puli, Guido Premuda u Motovunu, Dr. Oskar Petronio u Bujama, Fran Boskin u Kopru, Guido Petronio u Gradiskim, Dr. Julijo Arbonassich u Kopru, Alojzj Zigon u Podgrađu, i Dr. Mirko Smaić u Voloskom.

Savjetnik zemaljskog suda i predstojnik kot. suda u Ajdovšćini gosp. Hinko Lasić imenovan je savjetnikom zemaljskog suda u Gorici; kot. sudac Rudolf Sterle imenovan je zemaljskim savjetnikom u Gorici te kot. sudac Dr. Rudolf barun Rinaldini savjetnikom trgovačko-pomorskog suda u Trstu.

Na državnoj gimnaziji u Pazinu imenovan je g. Dr. Vjekoslav Betulović privremenim učiteljem.

Djevojka iz Kranjske želi službu u kakovom župniku (pluvaniji) kraj mora. — Naslov u upravi.

Olovke glasoviti budjepovački proizvod tucet 40 h. Na malo ca. 80—96 helera. Trgovci zasluže 50% Uzorki: 30 tuceta na izbor, cedrovina, 6-uglasti, također crnilaste olovke K 12. Dobije se kod Adolf Weber, Budejovice (Česka) br. 143.

Švelja za bijelo rublje i ženska odjela preporuča se slavenskim obiteljima Pule. Adresa u uredništvu.

Poziv k redovitoj glavnoj skupštini „malošinskog društva za štednju i zajmove“, koja će se držati u nedjelju duo 31. Jula u 5 i pol po podne u dvorani „Hrvatske čitaonice“.

DNEVNI RED:
1. Čitanje zapisnika prošle redovite glavne skupštine.
2. Izvješće upravnog odbora o poslovanju u god. 1911.
3. Odobrenje obračuna za 1911.
4. Promjena pravila.
5. Izbor upravnog odbora.
6. Izbor nadzornog odbora.
7. Razno.

Odbor.

„CROATIA“
osiguravajuća zadruga u Zagrebu.
Utemeljena godine 1884.
Povjerenik za Pulu i okolica: Laeko Križ u Puli.
Centrala: Zagreb, u vlastitoj palači, ugao Marovske i Preradovićeve ulice.
Podružnica u Trstu, via del Lavatoio br. 1. II. kat. Telefon br. 2594.
Glavna zastupstva: Ljubljana, Novisad, Osijek, Rijeka i Sarajevo.
Ova zadruga prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:
I. Na ljudski život:
1. osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti,
2. osiguranja miraza,
3. osiguranja životnih renta;
II. Protiv štete od požara:
1. Osiguranja zgrada (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica),
2. Osiguranja pokretna (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).

„CROATIA“
osiguravajuća zadruga u Zagrebu.
Utemeljena godine 1884.
Povjerenik za Pulu i okolica: Laeko Križ u Puli.
Centrala: Zagreb, u vlastitoj palači, ugao Marovske i Preradovićeve ulice.
Podružnica u Trstu, via del Lavatoio br. 1. II. kat. Telefon br. 2594.
Glavna zastupstva: Ljubljana, Novisad, Osijek, Rijeka i Sarajevo.
Ova zadruga prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:
I. Na ljudski život:
1. osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti,
2. osiguranja miraza,
3. osiguranja životnih renta;
II. Protiv štete od požara:
1. Osiguranja zgrada (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica),
2. Osiguranja pokretna (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).

JEFTINO I BRZO.
CEDULJICE
za
sv. ispovjed i pričest
izrađuje
NARODNA TISKARA
LAGINJA i dr. — PULA
VIA GIULIA 1.
JEFTINO I BRZO.

Nova Narodna Gostiona
PULA, ulica Giosue Carducci 43.
Toći se dobro pivo, dobra vina, izvrstna kuhinja i domaća košta.
Liepi i prostrani vrt u hladovini.
Rikard Čušić, gostioničar.

POZOR RODOLJUBI!
ZAHTEVAJTE POSVUDA
:: NASE IGRAČE KARTE ::
„PRIMORKA“
PRODAJU SE U TISKARI, PAPIRNICI I KNJIGOVEŽNICI LAGINJA i dr., PULA.

„SVOJ K SVOMU!“
TISKARA I KNJIGOVEŽNICA
LAGINJA i DR.
ULICA GIULIA, 1. PULA ULICA GIULIA, 1.
preporuča se za
tiskarske, knjigoveške i galanterijske radnje.
Solidna izradba pečata iz gume.
Imade u zalih
tiskanica i knjige za p. n. obćine, crkve, škole, odvjetnike, posujilnice, konsumna društva, trgovačko knjige, pisanke za škole, kao i sve pisarske i risarske potrebitine.

